

והנה בזבחים¹²⁷² איתא דאסור להוסיף על מדות המקדש ועל פתחיו, וילפינן ל' מקרא זו דהכל בכתב, ולפי המבואר ברש"י דקרא זו קאי גם על כלי המקדש, א"כ גם בהו אסור לשנותם מתבניתם¹²⁷³. בא"ד. לפי שכלי מקדש ראשון ע"פ הגבורה נעשו וכו'. גם בבית שני אסור ה' לשנות המדות, אך כיון דהציווי נאמר לשלמה בעשיית בית ראשון, לכך נתייחדו כלים אלו טפי שנעשו עפ"י הגבורה, ואף שינוי שאינו בעיקר מידותיו, חשיב קלקול¹²⁷⁴. ויש להעיר, דבגמ' משמע דאיירי מכלים שעשה משה, ומדוע כ' רש"י שכלי מקדש ראשון וכו'¹²⁷⁵.

תוס' ד"ה י"ח ימים [י, א]. ואם אין מברכין עליו מאי הפסקה איכא בדבר¹²⁷⁶ וכו'. בספר הישר לר"ת¹²⁷⁷ הוסיף לבאר, וכתב: "ואי לא ברכה אמאי לא פסקינן, לא אשכחן בכולי תלמודא דלא פסקינן אלא במקום ברכה, כגון במגילה וקר"ש, ואפי' בתהילה דמובטח לו שהוא בן עוה"ב לא איירי בתלמודא דלא פסקינן". והר"ן בסוכה¹²⁷⁸ דחה ראייה זו, "דהא בברכות¹²⁷⁹ מוכח שאין ברכות קר"ש מעכבות את קריאתה, אלא אם קרא בלא ברכותיה, יצא. ועוד, שאפי' אמר אותן כסדר, אין ברכות קר"ש כברכות המצוה, שאין אנו מברכין לקרות את קר"ש, ואעפ"כ אסור להפסיק בה אלא מפני היראה ומפני הכבוד, ולמה לא יהא אפשר שיהא הדין כן בהלל, אחר שהנהיגוהו לומר מפני שבחו של מקום, ואיזה אסור מוצא הרב יותר מפני שמברכים עליו"¹²⁸⁰. [ונכתבו הפוסקים, דאכן לשיטת

הרדולים¹²⁶² לא¹²⁶³ היה במקדש¹²⁶⁴ וכו' מפני שקולו ערב. כלומר, קול של החליל¹²⁶⁵. אמר שמואל¹²⁶⁶ מגריפה¹²⁶⁷.

רש"י ד"ה דחלי קליה. מתוק קולו לשמוע¹²⁶⁸. רש"י ד"ה שני כלים. צלצל ומכתשת נחושת¹²⁶⁹.

רש"י ד"ה אל יתהלל. שחכמתו אינה אלא מקלקלת לפי שכלי מקדש ראשון ע"פ הגבורה נעשו דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התבנית. המהרש"א ביאר דצוה המלך להרחיב השילוח ע"פ מ"ש פ"ק דכריתות שאין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותו וכו', וזה המלך חשב שאם יתרבה מימיו ומשיכתו, יותר תימשך מלכותו, והראו לו דאינו כן אלא נתמעטו המים והמשיכה, דביותר שהמלך מתגאה במלכותו, הרי הוא תמעט, ולז"א אל יתהלל חכם וגו' כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי וגו', ע"ש הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל וגו'. ותמהו האחרונים עליו דודאי דרש"י קאי על כלי המקדש דעליהם קאי קרא דהכל בכתב וגו', ולא על מי השילוח¹²⁷⁰. ויש שכ' דממהלך הסוגיא משמע דקאי אהרחבת פתח מעין השילוח. ועוד, דע"ז יותר שייך קרא דאל יתהלל, מבתיקון הפגימה, שלא באו להתחכם כ"א לתקן, ויתכן עפ"י טבע שהתקון יגרום קלקול, אבל בשילוח שלא התרבה המים אחר שהרחיבו הנקב, שעפ"י הטבע ה' צריך להתרבות, שפיר שייך הך קרא¹²⁷¹.

דשמא צריך לגרום לקיים מה שנאמר וכו' אצלל ומכתשת. 1271 שיעורי הגרמ"ד. 1272 לג, א. 1273 שמועת חיים, ועי' בכורות יז, ב. ועי' מקדש דוד (ריש י' ב') ד' רש"י (פ' תרומה) דבמקדש היו חייבים לעשות הכלים כתבנית המשכן, ועי' שיעורי הגרמ"ד. 1274 שמועת חיים, ועי' שטמ"ק ב"ב ג, ב בשם תוס' הרא"ש. 1275 שמועת חיים, ועי' מעשה חושב, וראה בכורות יז, ב וכתבי הגר"ז שם. ובקונטרס עמ"ס ערכין העיר דהא הכלים הללו נעשו בימי משה ולא במקדש ראשון, [וכן העיר בברכת כהן], וצריך לפרש כוונת רש"י, דכיון דבמקדש ראשון נעשו כל הכלים ע"פ הגבורה, א"כ גם כלים אלו מה שהשארירם ולא עשו אחרים, ע"פ הגבורה הוא, ואסור לשנותם. 1276 עי' במאירי ברכות יד, א שכ' דמ"מ הואיל ובכוונת שבח והודאה הוא אומר, אין ראוי להפסיק שלא לצורך. 1277 סי' תקל"ז, וכ"כ במחזור ויטרי עמ' קצד. 1278 כב, א מדפי הרי"ף. 1279 יג, א. 1280 ועי' בר"ן שם, שהקשה עוד דמה בכך שמברכין על ההלל, הא אין השיחה פוסלת אלא בין ברכה לתחילת המצוה אבל באמצע המצוה לא, עי' שם, ועי' מש"כ בזה בויטע אשל. והגר"ז הקשה עוד, דאם איסור ההפסק הוא משום הברכה, א"כ מאי נפק"מ בין אמצע הפרס לבין פרס לפרס. וביו ימים שהיחיד גומר בהו את ההלל

וחזרו והסירו הגדולה ממנו וחזרו לחכמתו. 1262 עי' יעב"ץ דבערוך גרס הרדילוס. 1263 בשטמ"ק אות י"ח מחק תיבת "לא". 1264 ביפה עינים ציין לירושלמי סוכה (פ"ה ה"ו). 1265 הפלאה שבערכין. 1266 עי' יעב"ץ דבירושלמי סוכה (פ"ה ה"ו) הוא פלוגתא דרב ושמואל, ח"א כל נקב מוציא מאה מיני זמר, ומחכא תסתים דרב הוא דאמר כן, ושמואל הוא דאמר כ"א מוציא עשרה כו'. 1267 במאירי נתיב ציין לתמיד לב, א. ועי' ירושלמי פ' החליל ובמדרש ילקוט קהלת רמז תתקפט, בצורת המגריפה, ובמ"ש בזה בשו"ת מלמד להועיל או"ח סי' טז ד"ה גרסינן בערכין, בענין ה"ארגעל". 1268 באמרי ישראל מבאר ומציין למשלי (ט, יז) דכתיב "מים גנובים ימתקו", ותרגומו "מיא גנוביא חלין", וכן שם (טז, כא) כתיב "ומתק שפתים", ותרגומו "ודחלין ספותיה". ואחר זה כתיב שם (כד) "מתוק לנפש", ותרגומו "חליותא דנפשא", ושם (כז, ז) כתיב "כל מר מתוק", ותרגומו "דמירר חלי לה", ודוגמתו במגילה (ז, ב) אנא שדר ליה חוליא, ופירש"י מתיקא. 1269 עי' מוצל מאש. 1270 מעשה חושב, מוצל מאש, ועי' בספר קהלת שלמה. ובנעלה ביהודה כ' דנראה מדברי רש"י דהצינור מהשילוח הוא מכלי המקדש, עי' שם מש"כ בזה. ובערך החיים העיר דהרי השילוח לא היה חלק מביהמ"ק. וכתב